

KLASIKAPLUS.CZ

1. Renáta Spisarová-Kotík: Ostravské dny nové opery jsou zrcadlem dnešní doby

24.06.2024 klasikaplus.cz - Tereza Zbořilová

Odkaz na originál

Klíčová slova: Jiří (3); Nekvasil (3); Ostravské (3); Ostravských (3); divadla (2); divadlo (2); Opera (2); Ostrava (2); Ostravského (2); Baziky; Davida; Divadle; divadlem; dny; moravskoslezské; moravskoslezského; Národní; Národního; operní; Ostravě; Ostravským; Ostravskými; Ostravy

"Aby vzduchem litali zpěváci a herci, to je pro nás úplně nové." "Chceme dát naprostou svobodu tvůrcům; témata...

pondělí, 24. červen 2024 15:08 Tereza Zbořilová

"Aby vzduchem litali zpěváci a herci, to je pro nás úplně nové."

"Chceme dát naprostou svobodu tvůrcům; témata poté vylezou sama."

"Letos je sedm představení v pěti dnech."

Festival NODO (New Opera Days Ostrava) je mezinárodní festival zaměřený na soudobou operu. Jedná se o projekt Ostravského centra nové hudby, jež poskytuje platformu pro inovativní a odvážné hudební i divadelní projekty. Centrum zároveň podporuje současné skladatele a tvůrce, a přináší tak publiku nevěšední zážitky z oblasti soudobé vážné hudby. Festival NODO se po roce střídá s Ostravskými dny nové hudby a letos je pro návštěvníky připravena pestrá paleta operních představení.

Můžete stručně představit NODO a celkově Ostravské centrum nové hudby?

Festival NODO běží už od roku 2012. V roce 2011, když už probíhaly Ostravské dny nové hudby, ředitel Národního divadla moravskoslezského Jiří Nekvasil společně s Ditou Eibenovou přišli s myšlenkou, že by se mohl zavést další nový a čistě operní festival. Na Ostravských dnech se opera už objevila jako součást, ale vždy jeden kus z důvodu náročnosti produkce. Po domluvě se stalo, že v roce 2012 proběhlo první a úspěšné bienále NODO. Ředitel Jiří Nekvasil do toho šel opravdu naplno a Národní divadlo moravskoslezské je tedy součástí, stejně tak obě budovy, což je úžasné, protože opera se nedá až na výjimky nedá dělat bez dobrého zázemí.

Jak dlouho trvají přípravy na festival?

V tomto festivalu je velmi specifický. Provoz divadla jede až do poloviny června, někdy přes polovinu, mají spoustu aktivit... Je tedy třeba najít prostor, kdy bude divadlo prázdné a lidé budou mít čas zkoušet – to je posledních deset dní v červnu, proto se festival koná poslední dny v tomto měsíci. Samozřejmě, organizační a dramaturgické přípravy přichází mnohem dříve. Čtení partitur, libret... dirigenti s partiturami pracují v předstihu, rok dopředu víme, kdo a co bude dělat, kdo bude co zpívat. Není to nahodilé. Angažujeme kvalitní zpěváky ze světa, kteří se soudobou hudbou zabývají a mají mnoho zkušeností. Zároveň se snažíme vtáhnout místní umělce jako Canticum Ostrava a jiné.

Co vidíte jako největší výzvu?

Jako největší výzvu vidím halu Tatran. Vnímám to vše samozřejmě i z produkční stránky. Doufám, že hala vydrží. Za dva roky má jít k zemi, tudíž do ní nikdo neinvestuje. Uvnitř nejsou moc přívětivé podmínky z důvodu vysokých teplot; je to hala pro basketbal. Tím, jak se bude lítat a pracovat ve výškách, jsme museli v podstatě postavit stavbu uvnitř stavby. A já doufám, že se jim bude dobře pracovat a v tak náročných podmínkách vydrží; že se nikomu nic nestane... protože aby vzduchem litali zpěváci a herci, to je pro nás úplně nové.

Jak by se dal popsat letošní ročník?

Letos je sedm představení v pěti dnech. Z toho pět světových premiér a dvě české premiéry. Podmínkou NODO je, že vždy musí být premiéra. Tento ročník je celý jednadvacáté století, samí žijící autoři. Někdy se snažíme vytáhnout starší nové kousky. "Hrdinským činem" pro nás bylo, že jsme po mnoha letech provedli světovou premiéru Hábovy šestinotónové opery Příklad království tvé. Na šestinotónové harmonium, které bylo jediné v republice a je umístěno v muzeu, hrál Miroslav Beinhauer. Mohu prozradit, že se právě staví nové, takže snad bude tradice pokračovat. Můžeme jít tedy s dramaturgií do minulosti, ale musí to být skladby zapomenuté.

Nemáte tedy žádné téma festivalu...

To určitě ne, jsme naprosto "antitémoví"; nemáme to rádi. Člověku to svazuje ruce a téma bývá často berlička. Některé festivaly to je mají a mají i zajímavé kusy. Ale u nás to tak nefunguje, chceme dát naprostou svobodu tvůrcům; témata poté v podstatě vylezou sama. Když jsme se teď dívali na anotace, synopse a libreta oper, tak jsme zjistili, že jsou to všechno aktuální věci. NODO je zrcadlem dnešní doby. Odráží, co lidi trápí, co kolem sebe vidí a co reflektují. V podstatě by se téma dalo nazvat Současnost a blížká budoucnost.

Nejdete tedy s proudem a Rokem české hudby. Předpokládám, že nezazní Smetanova Prodaná nevěsta v žádném provedení...

Rok české hudby je pro nás určitě výzvou; hodně jsme se nad tím zamýšleli a v dubnu jsme uspořádali velký koncert v Českém centru New York – Rok české hudby v protisměru. Tam náš umělecký ředitel Petr Kotík přednesl ideu, že když posloucháme hudbu, tak nás v první řadě opravdu nezajímá, jaké národnosti je skladatel, ale zajímá nás hudba samotná. Dokládá to například dílem Don Giovanni, kdy u Mozarta jako rakouského skladatele si operu objednalo české prostředí. V Čechách měla opera obrovský úspěch. Když se hrála ve Vídni, přílišný úspěch se nedostavil, a navíc se zpívalo italsky. Takže, kde je ta rakouská hudba? Uvažujeme, co je důležité... jestli je rodný list potřeba k tomu, aby byl skladatel prohlášen za českého skladatele. A nebo záleží na prostředí, ať už autor přijde odkudkoliv, které realizaci díla umožní. (Pozn.: Petr Kotík myšlenku rozvíjí na stránkách Ostravského centra nové

hudby

Je tedy NODO v něčem výjimečné oproti jiným hudebním festivalům zejména v kontextu soudobé vážné hudby?

Na lepší časy nové opery se blýská například s festivalem, který přišel do Prahy. Do repertoáru se už častěji nasazují novější kusy. Ale NODO je specifické. Dělá velmi experimentální a nezávislou operu v trochu "punkovém" prostředí, protože za deset dní se nedá nazkoušet velké a do detailu propracované představení, ale někdy se i to podaří. Díky **Ostravským** dnům jsme si pro NODO vybudovali lepší pozici, sjíždí se zahraniční novináři, publikum není jen z České republiky. Nejsme jediní, kteří dělají takový festival, ale možná jsme jedni z mála, kteří jdou do tak velké svobody, rizika, bez toho, aby přemýšleli, jestli lidi skutečně osloví. Naší velkou výhodou je, že nepotřebujeme nastudovat představení, které by se opakovalo další tři měsíce poté. Odvrácenou stranou NODO je zas to, že většinou představení zazní poprvé a naposledy. Ale někdy ne; některá díla žijí dál a potom je důležité, jak s nimi autor a inscenační tým naloží.

Můžeme dotknout i financí?

Díky spojení s **divadlem** může malá organizace být nezávislá v objednávkách skladeb; mít volnou dramaturgii. Samozřejmě žádáme granty a vždy skončíme na nule a s tou nulou opět začínáme. Ale už v začátcích jsme byli zavedená organizace, takže jsme měli jistou důvěru. Uspořádali jsme tedy první ročník, který byl úspěšný, začali jsme operou Johna Cage a tím bylo jasné, kudy jdeme; že to nebude žádná stará hudba ve starém hávu a naopak, což dnes často pozorujeme. Začli jsme s naprosto nezávislou dramaturgií, moc nás nezajímalo, kdo si co bude myslet, a velmi se to vyplatilo.

Jak vybíráte autory, kteří se na festivalu představí?

Struktura celého NODO stojí na třech pilířích. První z nich jsou objednávky, a to většinou u lidí, kteří se již prokázali, jejich hudbu známe, známe jejich postoj a věříme, že jsou schopni napsat smysluplnou operu. Tito autoři se většinou rekrutují z **Ostravských** dnů. Potom se festival zakládá na alespoň jednom přivezeném představení, i když s novou inscenací – s jinou režii. Letos to bude třeba opera Passion Pascala Dusapina. A třetí moment, to je ta opravdu mladá opera, kdy ponoukáme rezidenty našeho institutu a alespoň jedno nebo dvě jména lidí, kteří nás zaujali a pro které bude opera debutem. Ti se také sami učí hledat tým, ve kterém je jim dobře a se kterým se dá spolupracovat. Někteří k tomu přistupují tak, že nás požádají o pomoc, jako například Ian Davis, jehož opera bude světovou premiérou. Nikdy operu neskládal, přičemž byl naším rezidentem mnoho let.

Co byste divákům doporučila?

Myslím, že velká pozornost spočívá na Františku Chaloupkovi a jeho The Sell-Out, to bude velká performance. Pascal Dusapin je velká francouzská hvězda, i když tady v Čechách ji zná opravdu jen pár znalců. Uvidíme, bude to spektrální muzika, tak jsem zvědavá. U Amira Spilmana a Shirana Eliserova si nejspíš budeme říkat, jestli to je, nebo není opera. Zároveň tu bude mnoho kaskadérů, dále akrobacie, zpívá se ve vzduchu. To proběhne v hale Tatra, potřebovali jsme vysoké stropy. Opera neopera je také Hořký konec Russolův od Petra Rezka – velkého znalce opery. Uslyšíme speciální hlukové nástroje intonarumori Luigiho Russola v **Divadle** loutek. Zmíněné mladé opery mě také velmi zajímají. A velice zvědavá – byl to můj tip – jsem na Ann Cleare a její The Little Lives. Minulý rok jsme provedli její velmi náročnou skladbu pro sólový trombon a sbor.

Tenkrát přišli na řadu kolem druhé ráno v galerii Plato. Poté, co jsem to vyslechla, mi úplně spadla brada; umí překrásně pracovat s hlasy. Řekla jsem si, že se podíváme, jestli tato skladatelka nenapsala také nějakou operu... A napsala. Německé bienále ji uvedlo v roce 2022 jako premiéru a dílo na zakázku a my jsme si ji přivezli do **Ostravy**. Režirovat to bude **Jiří Nekvasil** na scéně **David**

Baziky

Můžete nastínit blízkou budoucnost centra a jeho vize?

Paralelně s tím, co se teď děje, pracujeme opět na grantových žádostech pro zásadní koncert v DOXu v roce 2025. Více nebudu prozrazovat, ale vše už máme vymyšlené. O prázdninách se nejspíš odebereme na nějaký letní byt a stvoříme program **Ostravských** dnů. A běží příprava na koncert, který se uskuteční v listopadu v DOXu. Ještě musíme stihnout turné **Ostravské** bandy do Norska. Takže práce neubývá, ale ze všeho máme velkou radost.

Co by si měli diváci odnést z letošního ročníku NODO?

Ráda bych, aby si diváci odnesli, že přijít a být u toho, není zbytečné. Přála bych si abychom je oslovili a posunuli jejich přemýšlení o světě; o tom, kdo jsou oni sami, co je kolem nich. To je asi to, na čem mi nejvíce záleží – abychom nebyli skanzen.

Foto: Pražské jaro / Ivan Malý, Martin Popelář, Facebook festivalu, Christoph Abramowitz

Sdílejte na:

Zveřejněno v: RozhovorPlus

Flétnistka, muzikoložka

Je absolventkou Janáčkovy konzervatoře v **Ostravě** v oboru příčná flétna a v současnosti studuje magisterský obor muzikologie na Univerzitě Palackého v Olomouci. Její hlavní pracovní náplní a současně velkou radostí je výuka na ZUŠ. Z širokého hudebního spektra vážné hudby má nejbližší k instrumentální staré hudbě, ať už jako posluchač nebo interpret, a nepohrdne ani jazzem, soulem či soft rockem.

Více z této rubriky

« zpět na začátek